

menten op een dusdanige plaats in de voorste lijn neerzette dat ze niet al te kwetsbaar waren voor vijandelijk vuur, maar toch een goede waarneming hadden van de aankomende tegenstander. Betreffende divisiecommandant ging bij het inzetten van zijn tegenaanvalsmacht niet uit van de informatie die hij ontving van zijn ondercommandanten, maar van zijn verkenners. Zou hij dat niet doen, had hij ervaren, dan kwam de tegenaanval te vroeg en werd er een slag in de lucht geslagen.

Een ander aspect is dat op teamniveau de commandant niet alleen zijn ondercommandanten moet kennen, maar al het personeel van zijn team. Het goed functioneren van een team, de spil van de tactische organisatie, is mede afhankelijk van het elkaar goed kennen binnen dat team. Dat speelt, met uitzondering van het kennen

van je ondercommandanten, op hoger niveau een minder belangrijke rol.

Kortom, een teamcommandant moet in staat zijn op de momenten waarin het gevecht in een beslissend stadium komt, fysiek overzicht te hebben over het gebied waarin zijn team optreedt. Alleen dan kan hij effectief leidinggeven aan zijn ondercommandanten en juiste informatie doorgeven naar boven. Een team mag in het gevecht in beginsel dan ook niet meer bestaan dan uit vier, maximaal vijf pantserinfanterie-, antitank- en/of tankpelotons. Bij *wargaming* en ook bij veldoefeningen kan een team inderdaad zes of meer pelotons onder bevel krijgen, maar op het gevechtveld zeker niet.

Slotconclusie

Met uitzondering van het gestelde over de invloed van digitalisering op de doctrine

en de benadering voor het bepalen van de *span of control* op teamniveau, denk ik dat de schrijvers op duidelijke wijze een bijdrage hebben geleverd aan de invulling van de ontbrekende visie op het gedigitaliseerde gevechtveld in het Operationele Referentiekader KL (ORAKL). Verandering van grondbeginselen werkt verwarrend, maar met de digitalisering van het gevechtveld wordt hopelijk wel bereikt dat doctrine, methoden en organisatie worden aangepast aan de eisen van het moderne gevechtveld.

Het is overigens wel te hopen dat het met de waardering van ICT binnen de tactische organisatie beter afloopt dan met de waardering ervan op de beurs. Verwacht er dan ook weer niet te veel van.

G.J. FELIUS

kolonel der infanterie b.d.

ANTWOORD op meningen van anderen

'Het gedigitaliseerde gevechtveld in 2010'

In de eerste plaats willen wij de collegae van het IDL bedanken voor hun reactie. Het doel was immers de lezers aan te zetten tot denken over dit onderwerp en dat is gezien hun reactie gelukt.

We constateren dat onze inleiding kennelijk niet volledig helder is geweest. De artikelen konden immers, binnen het bestek van het medium, niet veel meer zijn dan een bloemlezing uit een veel uitgebreidere 'Visie' die in december 2000 in de Legerraad is gepresenteerd (en overgenomen). Ook deze 'Visie' was echter gezien de complexiteit en breedte van het onderwerp slechts een poging om verdere studie en beleidsontwikkeling te stimuleren. In de artikelen beoogden we niet meer dan een aanzet te geven tot bredere gedachtewisseling en meningsvorming

die in de toekomst tot weloverwogen (beleids-)ontwikkelingen en -keuzes moeten leiden. Er is daarbij ver vooruit gedacht, waardoor we er niet aan zijn gekomen aannames vast te stellen, die uiteraard ter discussie gesteld kunnen worden, maar in beginsel niet van bepalende waarde zijn voor de uitkomst van de visie. Daarmee lijken we op een andere lijn te zitten dan de commentatoren, die met detailistische kanttekeningen komen gerelateerd aan de huidige situatie. Geen van de kritiekpunten was nieuw voor ons. Ze zijn meegenomen in onze discussies en besluitvorming, maar leidde na inachtneming van de vele andere factoren van invloed niet tot de conclusies die onze collegae van het IDL eraan verbinden. Het heeft ons inziens daarom geen zin hierop in te gaan. Het gaat om de grote lijnen en daar willen we ons ook nu toe beperken. Ten aanzien van hun opmerkingen over *Information operations* kunnen we stellen dat het nooit de bedoeling is geweest hierover te schrijven, maar over het deelaspect digitalisatie. Een bredere aanpak was de diepgang van de studie niet ten goede gekomen. Zo is ook binnen het aspect doctrine gekozen voor 'grondbeginselen' en 'de functies van het gevecht', geen opportunistische keuze,

maar een pragmatische. Een volledige herbeschouwing van de doctrine in het licht van digitalisatie zou veel te ver gevoerd hebben. De essentie was (en is) om aan te tonen, dat de doctrine sterk aan invloeden van digitalisatie onderhevig is.

Gelukkig constateren we dat het axioma van het 'primaat van de manoeuvre' ook bij hen iets meer ter discussie is gekomen. Een 'Network Centric'-benadering – met alle consequenties van dien – lijkt echter bij hen nog niet geheel binnen bereik. Door de baanbrekende en snelle veranderingen op het gebied van C4ISR-technologie ontstaan tal van mogelijkheden die voorheen – o.m. door de bedenkelijke kwaliteit en actualiteit van data en informatie, alsmede trage en beperkte distributie- en coördinatiemiddelen – (vaak) buiten het bereik van de tactische/operationele commandant bleven.

Ook ten aanzien van de invloed van digitalisatie op de organisatie heeft men een groot aantal twijfels. Het is aardig in dit verband een recente oefening van ACE *Mobile Force Land* (AMFL) in herinnering te roepen, waarin een artikel 5-scenario werd beoefend. De divisiestaf stuurde daarbij met gebruikmaking van digitale

middelen met succes 12 bataljons rechtstreeks aan; het is pas 2001!

Wie zich niet echt heeft verdiept in de betekenis van 'digitisation' is al gauw geneigd om de daaruit voortvloeiende ontwikkelingen en hun consequenties alleen te begrijpen als verbeterde communicatiemogelijkheden. Naar onze mening is er door de mogelijkheid van *Network Centric Warfare*, die 'digitisation' biedt, echter sprake van een 'paradigm breaker' die ingrijpende gevolgen heeft. De KL doet er goed aan om optimaal op die gevolgen in te spelen. 'Manoeuvreren met effecten' is immers een vak apart en stelt bijzondere eisen aan mensen, middelen, processen en organisaties.

Een vergelijk met de invoering van de tank kan dit misschien verduidelijken. Toen de tank als nieuw middel werd ontwikkeld, wisten vele landen niet wat ze met dit fenomeen aan moesten. Nederland beproefde een tank, waarbij het beproevingsmodel tijdens demonstraties opzettelijk de zachte veengronden in werd gereden om aan te tonen dat dit middel niet bruikbaar was in Nederland. Ons land achtte tanks derhalve overbodig en beschikte er voor de Tweede Wereldoorlog dan ook niet over. De Fransen zagen de waarde er wel van in, maar beschouwde het als een mechanisch kanon, slechts ter ondersteuning van de lopende infanterie. De Duitsers onderkenden wèl de toegevoegde waarde van dit nieuwe middel. Het effect van hun op dat moment kwalitatief minderwaardige middelen was echter vele malen groter dan dat van de Franse middelen, hetgeen in 1940 ondubbelzinnig werd aangetoond.

Onze collegae van het IDL, het kenniscentrum voor doctrine en commandovoering, zien ook wel het belang in van digitalisatie, maar durven er (nog) geen harde conclusies aan te verbinden. We dagen hen uit een eigen lange-termijnvisie op doctrine en commandovoering te ontwikkelen, in het licht van onvermijdbare ontwikkelingen op het gebied van digitalisatie, en zijn gaarne bereid hierover van gedachten te wisselen.

N.P. LE GRAND, kol der artillerie b.d.

D. BRONGERS, lkol der cavalerie

M. VAN MAANEN, maj van de
verbindingsdienst b.d.

ANTWOORD op meningen van anderen

Reactie op tegenreactie 'Het gedigitaliseerde gevechtsveld in 2010'

In het septembernummer van dit blad verscheen een interessante trilogie van artikelen over digitalisatie onder de naam 'Het gedigitaliseerde gevechtsveld in 2010'. Wij waren de scribenten, de collegae Le Grand, Brongers en Van Maanen, dankbaar dat zij hun mening, gebaseerd op een ruime periode aan ervaring in de Verenigde Staten (VS), zo helder uiteen hebben gezet. Digitalisatie is immers een essentieel aspect voor de toekomst van de krijgsmacht. Nog sterker, wij – als docenten van de Vakgroep Operaties van het Instituut Defensie Leergangen – verwachten ook dat digitalisatie in de toekomst een *force-multiplier* zal zijn. Wij waren het echter niet met de eenzijdige en optimistische teneur van de artikelenreeks eens. Daarom regeerden wij met een nogal fundamenteel tegenartikel, hetgeen in het vorige nummer is gepubliceerd. Kort samengevat luidde onze boodschap:

De nieuwe gedigitaliseerde systemen zijn van groot belang, maar beïnvloeden de kern van de diverse grondbeginselen niet zo fundamenteel dat onze gehele doctrine moet worden aangepast! Nieuwe middelen zullen wel onze wijze van optreden beïnvloeden, maar dat is een andere benadering dan in de trilogie wordt gesuggereerd.

Ten tweede missen wij ook in deze trilogie de verbijzondering naar de verschillende niveaus en de daarbij behorende tijd- en ruimtefactoren en planninghorizons.

Ten derde missen wij een belichting van de mogelijke nadelen van digitalisatie in de vorm van een risico-analyse van de kwetsbaarheid van gedigitaliseerde systemen en verbindingen en de mogelijke valkuilen. Hoe wordt er in de VS met dit

soort problemen omgegaan; wordt er gedacht aan *back up*-systemen?

Ten slotte wordt onvoldoende aandacht geschonken aan menselijke invloeden zoals leidinggeven, *teambuilding* en de rol van een commandant.

Wij benadrukken dat ook wij digitalisatie een essentieel aspect voor de toekomst van onze krijgsmacht vinden. Wij zijn echter niet de mening toegedaan dat digitalisatie de panacee is voor alle actuele commandovoerings- en organisatorische problemen.

Na het lezen van de tegenreactie van de auteurs, sluiten wij de discussie af met de stelling dat wij het ten zeerste betreuren dat zij zich in hun tegenreactie beperken tot wat algemene opmerkingen in plaats van het aangaan van de inhoudelijke discussie. Dit slaat helaas een professionele discussie dood. Wij hadden de hoop dat de C4I-invalshoek van de auteurs en onze operationele invalshoek in de discussie complementair zouden zijn. Ons reesteer slechts de hoop uit te spreken, dat de top van de KL ook de door ons aangegeven overwegingen meeneemt in haar besluitvorming over deze belangrijke materie.

A.T. VERMEIJ -

luitenant-kolonel der fuseliers

J.F.A.M. VAN GRIENSVEN -

luitenant-kolonel der genie

G.P. VAN DE HAAR -

luitenant-kolonel der fuseliers

G.S. VAN DER VOET -

luitenant-kolonel der genie